

KERKBLAD

Jaargang 30 - nummer 14
vrijdag 28 juli 2023
editie Dokkum e.o.

Geandewei

foto: Willem Wilstra

Protestantse
Kerk

Zomervakantie!

De Heere brocht in omkear
yn it lot fan Job

Dovenland bestaat niet,
de dovenwereld wel

Moddertaartjes

Column Robert Colijn

Trampoline- lessen

Jezus zegt dat we met ons geloof en ons gebed bergen kunnen verzetten. Dit is zo'n spannende uitspraak mensen op allerlei manieren uitleggen. Maar ik kan u zeggen: ik heb het gedaan! Ik heb gisteren bergen verzet! Nou ja, één berg dan. En dan niet de berg die u in gedachten heeft, maar een trampoline met de naam 'Berg'. Die heb ik een paar meter verzet. Dat is toch heel wat. Een trampoline is een mooi ding. Je kan erop springen, liggen, erop slapen of er een tent op zetten om te logeren. Het is ook een mooi beeld voor de kerk of onze persoonlijke relatie met God. Misschien springt u nooit meer op een trampoline, maar ik kan u aanraden dit toch af en toe te doen. Wat ik vooral leuk vind is dat als je met z'n tweeën springt, je de ander kan lanceren. Je moet dan springen nét voordat de ander met zijn voeten de trampoline raakt. Je kan iemand zelfs zo hard lanceren dat hij ervan af vliegt en zes weken met zijn arm in het gips zit (ik heb het meegemaakt, en ik was niet degene met het gips...).

Ik zie dit als een mooi beeld van hoe we kunnen meebewegen met God. God springt prachtig en wij springen mee. En dan ineens is er het moment dat we door God gelanceerd worden. We moeten dus goed kijken naar Hem, meebewegen en proberen aan te voelen waar Hij bezig is en wat Hij wil dat wij doen. Persoonlijk of als gemeente. Dat betekent dat we moeten leren ons af te stemmen op 'de bewegingen van God'.

Als kerk denken we snel in beleid, organisatie en afstemmen welke acties we gaan doen het komende jaar. We kunnen goed praten over de frustratie dat we geen nieuwe vrijwilligers kunnen vinden. We vergaderen over de vraag of we koffie moeten drinken na dienst, welke kleur de gordijnen moeten hebben of hoe hoog een schilderij in de kerk moet hangen. Maar als we het hebben over afstemmen op God, over stil worden aan Zijn voeten zoals Maria, over leren luisteren naar Gods stem en de vraag wat er eigenlijk op Gods agenda staat, dan wordt het in de gemiddelde kerkgroep erg stil - en niet om het 'stil worden' zoals Maria meteen in de praktijk te brengen.

We kunnen hier niet veel mee. Maar trampolinespringen mag je leren. De kracht zit in de veren en het gespannen doek. We kunnen het niet uit eigen kracht. Misschien toch maar snel eens een trampoline opzoeken, even in de tuin van burens? En dan nadenken over deze vragen? Maar pas op: God zou u zo maar kunnen lanceren.

Robert Colijn is onder meer kerkelijk werker en diaconaal opbouwwerker

Meditaasje De omkear fan foarbede

'Doe't Job foar syn freonen bidden hie, brocht de Heare in omkear yn it lot fan Job.'

Job 42:10a

troch Wiebe Feddema

Dizze tekst kaam wol even binnen, want ik wist dat ik in meditaasje skriuwe soe. Ik tocht oan 'foarbede dwaan'. Dat fyn ik ien fan de wichtichste eleminten fan in tsjerketsjinst. It is weardefol om te dwaan, mar tagelyk ek swier. Brûk ik de jûste wurden? Ferjit ik net ien?

Yn myn persoanlik bidden hie ik lang in listje fan persoanen dêr't ik foar bidde. Famylje, freonen; ik neamde se namme foar namme. Dat doch ik al in skoftsje net mear, it is wat yn it slop rekke. Ik rekke mear op mysels rjochte: 'Segenje my, Hear!' Gelokkich helpe de bern oan tafel ús. As wy bidde roppe hja de nammen fan beppes, pakes, famylje, húsdieren en ek fan klassegenoatsjes foar wa't wy dan bidde. Mar no't ik dizze tekst lies, en de tekst út it deiboekje derby, waard ik der wer even by bepaald.

Mear teologen as freon

Job bidt foar syn freonen, en dêrmei komt der in omkear yn syn lot. Wy kinne allegear wol it ferhaal fan Job. Hoe't God op ûnbegryplike wize de duvel tastiet om him alles ôf te nimmen behalve syn libben. En it boek Job giet dan fierder. Job klaget oer syn lot en der binne freonen dy't besykje him te helpen. It is moai om te merken dat der freonen om jo hinne steane, mar de freonen fan Job binne mear teologen as echt freon.

Job is der net mei holpen en fynt dat syn freonen him ta fijân wurde. Se prate mear oer God as mei God. Sy besykje it lijen fan Job te rymjen mei syn libben. Der moat wol in sûnde wêze yn syn libben, oars soe God it net safier komme litte. Of yn ús tiid: der moat wol wat mankeare oan God, oars lit Hy it net safier komme.

It boek Job is in wrakseling mei it lijen. Dêr meie wy dus mei wrakselje. Der binne tiden dat wy it libben net rymje kinne mei ús leauwe. Wat dizze tekst sjen lit is dat Job yn

it petear mei God troch dy wrakseling hinne komt. Hy praat net sasear oer God, mar mei Him. Dy wrakseling is foaral rjochte op himsels, op hoe ûnrjochtfeardich at hy him behannele fielt.

'Ik fertrou'

Yn petear mei de Hear, komt Job foarby oan de klaachsang oer himsels, foarby oan it 'ik haw dochs better fertsjinne'. Job komt derta om syn libben yn de hannen fan de Hear te lizzen. Fertrouwe: 'Al begryp ik it net Hear, ik fertrou. Jo jouwe alles syn plak yn de tiid.' En dan komt der romte. Romte foar de oar.

Oan ús de útdaging om foarby te kommen oan it ivich wrotten yn ússels. Yn fertrouwen op Hear Jezus ús libben oer te jaan. Dan komt der romte yn ús hert en yn ús bidden: 'Tank Hear, Jo meitsje it goed tusken Jo en my. No bid ik ek foar de minsken dy't my leaf binne, en de freonen en foar harren dy't my, lykas by Job, ta fijân wurden binne.' De romte foar de oar yn libben en bidden, jout de omkear oan fan hoe't ik myn libbenslot draach: ek al begryp ik Jo net, ik fertrou mysels, mar ek oaren oan Jo ta.

Wiebe Feddema is kerkelijk werker in de Protestantse Gemeente Hantum c.a.

Leesrooster

Week 31, 30 juli t/m 5 augustus
zondag Spreuken 30:10-14
maandag Psalm 119:65-72
dinsdag Spreuken 30:24-33
woensdag Spreuken 30:15-23
donderdag Spreuken 31:1-9
vrijdag Psalm 119:73-80
zaterdag Matteüs 14:1-12

Week 32, 6 t/m 12 augustus
zondag Matteüs 14:13-21
maandag Matteüs 14:22-36
dinsdag Spreuken 31:10-20
woensdag Spreuken 31:21-31
donderdag Psalm 119:81-88
vrijdag 2 Koningen 16:1-9
zaterdag 2 Koningen 16:10-20

**De nummers 12 t/m 16
zijn edities voor
drie weken**

Week 33, 13 t/m 19 augustus
zondag Romeinen 9:1-5
maandag Romeinen 9:6-18
dinsdag Romeinen 9:19-29
woensdag Romeinen 9:30-10:4
donderdag Romeinen 10:5-13
vrijdag Romeinen 10:14-21
zaterdag Romeinen 11:1-12

Gebarendominee

Dovenland bestaat niet, de dovenwereld wel

Dovenland bestaat niet, maar de dovenwereld wel. En die is dichterbij dan ik tot 16 jaar geleden wist. Om eerlijk te zijn wist ik tot dat moment niet dat er in Nederland een dovenwereld bestond ☺. Totdat een tante van mij verkering kreeg met een dove man.

door ds. Martin Visser

Hij opende voor mij de deur naar een voor mij nieuwe wereld en een nieuwe cultuur. Toen we als gezin niet lang daarna verhuisden naar Nunspeet, leerden we meer dove mensen kennen. En zij waren graag bereid om ons mee te nemen naar hun visuele wereld. Stap voor stap hebben ze mij ingewijd in de visuele wereld van de doven. En sinds bijna acht jaar werk ik nu als gebarendominee voor het Interkerkelijk Dovenpastoraat van de Protestantse Kerk in Nederland, Christelijke Gereformeerde Kerk en Nederlandse Gereformeerde Kerken.

Doven bijten niet...

In het begin vond ik het - eerlijk gezegd - best eng om met dove mensen te praten. Ik ervoer een flinke drempel. Helaas ben ik niet de enige. En wat is het gevolg? Dat veel horende mensen het contact met dove mensen ontwijken. Dove mensen zien dat feilloos. Want zij zien alles... Een dove vrouw zei daarom in een interview: 'Dove mensen bijten niet!'

Zet dus je angst opzij en ga gewoon het contact aan met dove mensen. Soms is het even zoeken naar de beste manier om met elkaar te communiceren. Maar de dove persoon kan jou prima vertellen wat voor hem of haar de beste manier is. Belangrijk is altijd face-to-face contact. Want spraakafzien is één van de belangrijkste manieren waarop doven kunnen zien wat jij zegt. Verder is het belangrijk om rustig en duidelijk te praten en korte zinnen te gebruiken. Je hoeft niet overdreven te articuleren. En hard(er) praten is ook niet nodig. Ook spraakapps kunnen goed helpen. Zelfs in Whatsapp zit een goed werkende spraakfunctie. Dus je zegt gewoon wat je wilt zeggen en laat dan de tekst zien aan de ander. Die kan daar dan weer op reageren.

Doorbreek de stilte

Probeer je eens voor te stellen hoe je de kerkdienst zou beleven als je helemaal geen geluid kon horen... Wat blijft er dan van de kerkdienst over? Ik heb een dove man gekend die gaandeweg helemaal doof was geworden en geen gebarentaal kende. Hij ging iedere zondag naar de kerk. Meestal kreeg hij van tevoren de liturgie en de preek op papier. Tijdens de dienst las hij de preek. Na de dienst vertelde zijn vrouw hem waar voor gebeden en gedankt was. Wat miste hij veel!

Tijdens mijn eerste bezoek aan hem, typte ik alles wat ik zei of vroeg op mijn laptop. Ook het gebed typte ik helemaal uit en hij las het mee op het scherm van de laptop. Na het 'amen' had hij tranen in zijn ogen. 'Dit was

Het gebaar voor ik-hou-van-jou.

voor het eerst sinds lange tijd dat er weer iemand samen met mij gebeden heeft,' zei hij. Een slechthorende vrouw vertelde mij dat ze in de kerk geen schrijftolk mocht meenemen. Een schrijftolk typt letterlijk alles in wat er gezegd wordt. De tekst wordt zichtbaar op een tablet die de tolkgebruiker voor zich heeft. Een prachtig systeem. En ja, het speciale toetsenbord van de schrijftolk maakt een klein beetje geluid... Dat is voor de horende aanwezigen even wennen. Maar dat kan je toch in ieder geval met elkaar (uit)proberen in plaats van bij voorbaat 'nee' te zeggen?

Martin Visser
gebarendominee
@outlook.com
(06) 574 23 270
www.doofenkerk.nl

We zeggen allemaal dat we voor een inclusieve kerk zijn. Om dat in praktijk te brengen is het nodig om de stilte te doorbreken. En om samen met dove en slechthorende mensen te zoeken naar hoe we allemaal volledig kunnen participeren in de kerk(dienst).

Beeld en woord

De uitdaging is om als horende mensen mee te kijken met dove mensen. Dus om te beginnen met het visuele. In de meeste protestantse diensten gebruiken we vooral taal en muziek. En via de taal komen we dan meestal bij voorbeelden. Laten voorgangers ook eens andersom beginnen. Bedenk eerst een beeld, bijvoorbeeld een schilderij. Laat iedereen er eerst rustig naar kijken. Vraag wat mensen zien. En ga pas daarna vertellen wat de boodschap is. Zo neem je iedereen mee. En zo kunnen we over en weer ook van elkaar leren.

De komende tijd hoop ik regelmatig iets met u te delen in de hoop dat er meer verbinding ontstaat tussen doven en horenden in de kerk. Hebt u vragen? Neem gerust contact met me op.

Elke derde zondag van de maand is er een dienst met een gebarentolk in De Schakel in Leeuwarden. De wijkgemeente Camminghaburen is een zogenoemde thuisgemeente voor de doven in Fryslân. De dienst is ook te volgen of terug te kijken via schakel.tv.nl

Geloofsgetuige

Johannes Climacus

*'Purgatio, illuminatio,
unitio: zuivering,
verlichting, vereniging'*

* 360, Dacia Pontica
† 435, Marseille

Cassianus is een belangrijke schakel in de geschiedenis van het kloosterleven. Toch is hij nooit heilig verklaard. Anders dan kerkvader Augustinus vond Cassianus namelijk dat een mens ook wel een klein beetje kon meewerken aan zijn eigen heil. In de vijfde eeuw kwam je dit op veroordeling als semi-pelagiaan te staan, half een volgeling van Pelagius. Desondanks werden zijn boeken klassiekers.

Dat meewerken aan je eigen heil vergt een behoorlijke geestelijke inspanning. Cassianus beschrijft het kloosterleven als een praktijk van nederigheid, soberheid, gehoorzaamheid, veelvuldig gebed, vasten en mediteren. Vooral onder de Kartuizers, een strenge orde, kreeg hij later groot gezag.

Johannes Cassianus was een zoon van Romeinse kolonisten in het huidige Roemenië. Hij ontving onderwijs in een klooster in Bethlehem en verbleef twaalf jaar bij de kluizenaars in Egypte. Hij was geschoold in de oosterse theologie van zijn tijd en kreeg belangrijke taken in Constantinopel en aan het pauselijke hof in Rome. Maar na de verovering van Rome in 410 door de Gothen brak hij zijn carrière af om zich te wijden aan zijn eerste liefde, het monnikenleven. Bij Marseille stichtte hij een dubbelklooster voor mannen en vrouwen. Daar sloeg hij als zestigplusser aan het schrijven.

Cassianus stond op het kruispunt van de Griekse en Latijnse spiritualiteit. Het einddoel is bij hem de eenwording met de liefde van God. Die kun je niet bewerken, alleen ontvangen. Je kunt wel streven naar zuiverheid van hart. In de Griekse spiritualiteit was het hart verdacht. Wie zijn hart volgt kan speelbal worden van zijn impulsen. Richt je liever op je geest en maak die vrij van hartstochten! Cassianus draait het min of meer om. De geest moet het hart bevrijden van de drek die de dagelijkse beslommingen erop achterlaten. Dan kan dit het centrum van liefde worden. Alle geestelijke oefeningen van de monnik zijn daarop gericht, zowel de dagelijkse gebeden als de oefening in deugden. En Cassianus werkte een lijst van acht hoofdzonden uit.

Een van zijn boeken is al in 1382 in het Nederlands vertaald. Ook buiten de kloostermuren gingen mensen zoeken naar intensivering van hun geestelijk leven. Zo werd Cassianus ook voor de 'moderne devoten' een belangrijke gids.

Ooit zette een ijscofabrikant een reeks ijsjes in de markt met de namen van de oude hoofdzonden. Een zomerse knipoog naar de noodzakelijke strijd tegen de vervuiling van onze ziel.

Harmen Jansen

Byldspraak - Willem Wilstra Doarstopper

'Helje my in swurd' sei rjochter kening Salomo yn 1 Keningen 3:24. Want it wie in slim gefal mei dy twa froulju. Beide woene se it libbene bern hawwe. Mar de rjochter wie tûk. Gelokkich wie de yngreep net nedich en krige de echte mem har bern.

In skoftsje lyn sieten wy yn in simmerhúske op Skiermuontseach. As de túndoarren iepen stiene, waarden se op harren plak holden mei in doarstopper. Dat wie in saneamde ferswierre Gordiaanske knoop. Ut myn maritym ferline koe ik dy knoop wol, yn lytsere foarm. Wy brûkten dy as gewicht oan in smytline om de stieltried nei de wâl te krijen foar it oanlizzen fan it skip. By ús hiet dat in 'keesje'.

It ferhaal giet dat de namme fan dy knoop troch in útfiner (orakel) betocht is yn it âlde Frygië (Turkije) en bewarre yn de stêd Gordium. Kening Alexander de Grutte (356-323 foar Kristus) kaam dêr mei syn leger foarby en waard útdage om dy knoop út de tiis te heljen. Dat foel him sa ôf, dat er nei it swurd grypte.

Persoonlijk

Moddertaartjes aan het strand

Enige tijd geleden stuitte ik op een oud boekje, getiteld 'Praten met dieren'. Nieuwsgierig geworden heb ik toen kennis genomen van de ervaringen van een Amerikaanse vrouw. Haar naam ben ik vergeten, maar ze gaf cursussen in het begrijpen van en omgaan met dieren.

door Nelleke Berntsen

Zij stelde dat een mensenkind geboren wordt met een vermogen om méér op te vangen van 'de werkelijkheid', dan waarmee men uit de voeten kan. Daarom wordt ons dat in deze maatschappij al gauw afgeleerd. Want alleen wat wij met ons verstand kunnen beredeneren, dat telt. Maar er is dus veel meer waarneembaar...

Een klein kind kan, volgens haar, soms heel goed 'voelen' wat een dier voelt. En het is, opnieuw volgens haar, zonde als we dit vermogen zo ontmoedigen, dat het verloren gaat. Want wij kregen immers het vermogen om open te staan voor een grotere werkelijkheid, dan die wij met ons verstand kunnen beredeneren.

In de kerk weten wij dat. Paulus schrijft er ook over in de eerste Korintiërsbrief (vers 20): 'Heeft God niet de wijsheid van deze wereld dwaas gemaakt?' En daarna (vers 25): 'want het dwaze van God is wijzer dan de mensen en het zwakke van God is sterker dan de mensen.' En zo is dus al vroeg, ook in het (christelijk) geloof oog geweest voor meerdere wegen van kennis, zoals de mystiek.

En gelukkig ook voor de valkuilen daarbij. Want in al ons zoeken en (menen te) vinden kunnen vormen van zelfbedrog binnensluipen, omdat we leven in een gebroken wereld. Dat is trouwens wat ik miste in het boek over het communiceren met dieren. De schrijfster sprak over krachten die een weg wezen, zoals engelen, gidsen en heiligen, maar níét over 'het kwaad' dat helaas zo overduidelijk invloed heeft in deze gebroken wereld. Want niet alles wat licht geeft is van God....

Zingeingsverhaal

Het feit dat er zelfbedrog kan spelen, is nog geen reden om dan maar alle ervaringen van 'meer dan het gewone' af te schrijven. De kerk heeft daar ook altijd met veel zorg een weg in gekozen. De ene keer zal dat te star geweest zijn en een andere keer tot zegen. Maar het heeft wel gezorgd voor een overkoepelend zingeingsverhaal, zoals P. Berger schreef in *Een hemels baldakijn*.

Juist dat overkoepelende verhaal is weggevalen toen onze christelijke kaders wegvielen en 'de waarheid van de wereld' daarvoor in de plaats kwam. Die komt nogal eens neer op de waan van de dag. Helaas zien we dat proces zich voor onze ogen voltrekken, in een steeds sneller tempo. Jongeren krijgen een hoop kennis mee van zaken waar ze niet veel beter van worden, maar de dingen waar ze echt wat aan kunnen hebben in dit leven, gaan aan hen voorbij. Kerken proberen daar op allerlei manieren wat aan te doen, maar het blijft moeilijk. Neem bijvoorbeeld de uitspraak van Jezus 'Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven'. Welke jongere krijgt dat nog te horen en heeft daar vervolgens nog een boodschap aan?

De auteur en filosoof C.S. Lewis (1898-1963) schreef dat deze uitspraak een houvast en een kompas in ons leven mag/kan zijn. Hij stelde dat 'het Christelijke geloof een verklaring is, die, als ze onwaar is, onbelangrijk is, maar als ze waar is, oneindig belangrijk. Het enige wat niet kan is dat ze een beetje belangrijk is.'

Dat is wel confronterend, want als we eerlijk zijn, laten wij allen dat bepaald niet vaak

zien. Want wij willen niet graag buiten de boot vallen in deze wereld, we willen daar graag helemaal door geaccepteerd worden. Misschien zijn we daar – ook als kerken – wel wat te veel mee bezig geweest, met dat proberen niet buiten de boot te vallen. Het kan zo maar zijn, dat we probeerden om veilig te zijn in de verkeerde boot. Want Paulus roept ook op om niet gelijk te worden aan deze wereld (Rom.12:2), omdat zij niet blijvend is.

Te weinig

Al met al blijft het een moeizaam zoeken om vast te houden aan 'de Weg' en toch open te staan voor meer dan het gewone. Want dat laatste is wel heel belangrijk en hoort ook bij het Evangelie. Daarover zei dezelfde Lewis trouwens, dat ons diepste probleem niet is, dat we te veel willen. Integendeel juist. Het probleem is dat we genoeg nemen met te weinig.

'Want als we de onbescheiden beloften van beloningen in de evangeliën nader bezien, zou je haast denken dat onze Heer onze verlangens niet te sterk vindt, maar te zwak', schrijft hij. 'We zijn halfslachtige wezens, die zich druk maken over drank, seks en ambitie, terwijl ons een oneindige vreugde wordt aangeboden. We zijn als een onwetend kind, dat moddertaartjes wil blijven bakken in de achterbuurt, omdat het zich niets kan voorstellen bij het aanbod van een vakantie aan zee. We zijn veel te snel tevreden...'

Het is wel iets om over na te denken, ons 'gemodder' en Gods heerlijke beloften...

Nelleke Berntsen uit Leeuwarden
is redactielid van Geandewei

We zijn als een onwetend kind, dat moddertaartjes wil blijven bakken in de achterbuurt, omdat het zich niets kan voorstellen bij het aanbod van een vakantie aan zee.

Diversen

Monnikenwerk: kunstenaars in vijf kerken in Noordoost-Fryslân

Sinds woensdag 12 juli is Monnikenwerk in Noordoost-Fryslân aan de gang. Zes woensdagen werken kunstenaars in oude kerken en zijn bezoekers welkom om kerk en kunst te ervaren. Omdat kunstenaars tijdens de zes weken

steeds aan hun project verder werken krijgen bezoekers de kans met hem in gesprek te gaan over hun werk als het nog niet af is. Dit is voor de kunstenaars soms kwetsbaar maar voor bezoekers vaak erg boeiend. Trix de Waal laat in Aalsum ons anders kijken naar het pad dat naar de kerk leidt. In de Bonifatiuskapel van Dokkum laat Lisette Durenkamp zich inspireren door de mystiek van Titus Brandsma, de stichter van de kapel. Zij werkt met zelfgemaakt papier, een wordingsproces van vernietiging en ontstaan. Josefiën Alkema werkt in Wetsens aan een zichtbare verbinding tussen hemel en aarde. En in de kerk van Jouswier schrijft dichter Dien L. de Boer over het landschap en de wind. In Oostrum werkt Esther IJssels aan het werk zonder vooropgezet plan. Zij laat de kerkruimte op zich inwerken waardoor ideeën ontstaan en haar werk gaandeweg vorm krijgt. Ook in Noorden Oost-Groningen vindt Monnikenwerk plaats. Op de website monnikenwerk.nu is meer informatie te vinden. Bezoekers zijn welkom van 17.00 tot 20.00 uur, de resterende dagen zijn 2, 9 en 26 augustus.

Dichter Jan Hendrik Woudstra presenteert zijn vijfde bundel

Jan Hendrik Woudstra uit Dokkum presenteert op 12 augustus zijn vijfde dichtbundel: *Verwond in Gedichten*. Tussen 10.00 en 17.00 uur is er vrije inloop in de Martinuskerk van Ferwert. De dichter leest een aantal gedichten uit zijn

nieuwste bundel en u kunt hem ontmoeten en de nieuwe of vorige bundels kopen. De bundels te verkrijgen in de boekwinkel maar ook bij de dichter zelf via inGedichten7@gmail.com

Tsjerkepaad - Sprekende stenen(2) Ruimte voor het Woord

Tsjerkepaad - de jaarlijkse zomerse openstelling op zaterdagmiddag van ongeveer 250 Friese kerken - heeft dit jaar als thema 'Kerk als plaats van ontmoeting'. In een drieluik legt ds. Siep Boukes, lid van de kerngroep Tsjerkepaad en oud-redacteur van *Geandewei*, uit hoe je 'het stille spreken' van de kerkgebouwen kunt leren verstaan.

In veel oude kerken zoek je nu de beelden en de schilderijen tevergeefs. Ze zijn weggehaald, toen een andere manier van beleving rond de kerkgebouwen ontstond. Ook daarvan spreken tot op vandaag de stenen.

Bij het binnenkomen van de ruimte zie je hoe meestal de kansel de centrale plek is geworden. Op de kansel ligt een opengeslagen bijbel. Daaromheen lijkt de ruimte kaal, met zijn witte of soms met hout beslagen muren. De ruimte is dienstbaar gemaakt aan het spreken van God door het Woord, door de bijbel en de preek.

De banken of stoelen zijn zo opgesteld dat de aandacht zich richt op de voorganger. De notabelen hebben hun eigen banken gekregen: ook zij werden verwacht onder het Woord. Want zo beleefde men nu de aanwezigheid van God onder de mensen: Hij was de sprekende God. Zoals vroeger door de profeten werd zijn stem nu vertolkt door de predikanten, die hoog in aanzien stonden.

Vandaar dat je geen heiligenbeelden meer aantreft, maar wel borden met de namen van de voorgangers in de loop der jaren, soms met een tekst erbij over het bewaren van hun boodschap. In plaats van wandschilderingen hangt er soms een sierlijk uitgeschreven

tekst, vooral de Tien Geboden komen nogal eens voor. Zoals God eens sprak vanaf de berg en de mensen Zijn wil bekend maakte, zodat was de gedachte - sprak Hij nu in het Woord, waarin de wet en het evangelie klonken.

Het zijn vooral de kansels die soms door houtsnijwerk zijn versierd. Maar ook dan gaat het om het Woord: je ziet symbolen of afbeeldingen van de vier evangelisten, of een herinnering aan een door hen vertelde geschiedenis.

Orgel

Tenslotte nog iets over het orgel. Dat dat er kwam was in het begin niet vanzelfsprekend: men was bang dat de muziek zou afleiden van het woord van de Bijbel. Maar uiteindelijk kwam het er toch: de gemeente was er niet alleen om te horen, maar ook om het gehoorde te beamen in een lied voor God. Soms is het orgel versierd met spelende engelen of een afbeelding van David met zijn harp. Want ook de zingende gemeente hield zich aan het Woord: vanouds alleen de Psalmen, en na jaren ook op de Bijbel gebaseerde liederen.

Niet overal wordt nu nog gepreekt. Maar je vindt de sporen nog steeds terug; de stenen spreken: God woonde hier met zijn Woord bij de mensen.

Het mysterie van Psalm 119 (3)

Met Psalm 119 de beschaving redden

‘Wij teren op het kapitaal van het christendom, zonder dat aan te vullen’, aldus de Duitse rechtsgeleerde Ernst-Wolfgang Böckenforde (1930-2019). ie Psalm 119 leest merkt hoezeer onze ideeën en intuïties zijn gedrenkt in het christendom. Wij leven op een christelijke manier, al zijn velen van ons geen christen meer. De vraag is hoe lang we dat vol kunnen houden. In dit artikel benoem ik de grote idealen van onze beschaving.

door Doede Wiersma

Traditie van eeuwen

Voor Jezus wegen recht, barmhartigheid en trouw het zwaarst. (Matteüs 23: 23).

Hij voelde zich gedragen door een traditie van eeuwen. Indrukwekkend formuleerde Micha, zevenhonderd jaar eerder: ‘recht doen, verknocht zijn aan liefde en opmerkzaam leven met God.’ (Micha 6:8, vertaling dr. A.S. van der Woude)

In de meer dan duizend jaar vóór Jezus werden mensen gevormd door wat we aantreffen in de oudere Spreuken (10- 22:16). Bijvoorbeeld:

- *Rechtvaardigen denken volgens het recht.* (12:5)
- *De rechtvaardige vindt er vreugde in recht te doen.* (21: 15)
- *Wie rechtvaardigheid en trouw nastreeft ontvangt leven.* (21:21)
- *Velen willen almaar meer bezit, maar de rechtvaardige geeft met gulle hand.* (21: 26)
- *Velen roemen hun eigen goede daden, maar wie vindt een mens die werkelijk solidair is?* (20: 6)

Als we nu de teksten in het kader lezen valt op dat Psalm 119 dit hart van de Bijbel vertolkt. Het ‘opmerkzaam leven met God’ horen we in ieder vers! Met iedere regel leert de mens ‘U’ en ‘Uw’ tot God te zeggen. Om in die ononderbroken samenspraak beeld, teken van God te worden. (Genesis 1: 26). Het geloof geeft en scherpt het onderscheidingsvermogen: *Een misdadiger begrijpt niets van het recht, wie de Heer zoekt kan alles* [ook het recht, DW] *begrijpen.* (Spreuken 28: 5)

De hoogste norm

In de eerste vier verzen van de genoemde in het kader, vinden we begrippen met ‘recht’. Recht is in de Bijbel de hoogste norm, die hoort bij God, bij het bovenaardse, de hemel. De volgende teksten maken het duidelijk:

- *Recht ziet uit de hemel toe.* (Psalm 85: 12)
- *Hemel laat het recht neer regenen.* (Jesaja 45: 8)
- *Jullie die het recht najagen, de Heer zoeken.* (Jesaja 51: 1)
- *het recht, het recht.* (Deuteronomium 16: 20)
- *persoonsnaam: SéDéQ-IA(hweh): hét recht =*

God IS iets, de mens kan het Worden:

- 137 *De Rechtvaardige, U bent het!*
- 123 *Mijn ogen smachten naar het recht dat u hebt beloofd.*
- 142 *Uw gerechtigheid is recht met het keurmerk van de eeuwigheid.*
- 40 *Doe mij leven in Uw gerechtigheid.*

Jahweh wil bevrijding van onrecht

- 123: *Mijn ogen smachten naar de bevrijding die U brengt.*
- 166: *Ik verwacht dat U mij bevrijdt.*
zie ook verzen 41, 81, 94, 132, 174

Toewijding/ Solidariteit:

- 64 *De aarde is vol van Uw toewijding!*
- 124 *Toon uw dienaar Uw toewijding*
(zie ook verzen 41, 76, 88, 149, 159)

Mededogen

- 156 *Groot is Uw mededogen, Heer.*
- 77 *Heb mededogen met mij.*

Genadig

- 132 *Wees mij genadig*
zie ook: 29; 58; 132.

Betrouwbaar

- 90 *Uw trouw duurt van geslacht op geslacht.*
zie ook verzen 30, 75, 86, 138.
waarheid zie: 43; 142; 151; 160.

Naar wél-zijn streven:

- 68: *U bent goed en U doet goed.*
- 165 *Groot is het welzijn (Shalom) voor wie Uw wet beminnen*

Jahweh. (en: Jeremia 23: 6)

Verhelderend te weten is dat het hebreeuwse woord ‘sédeq’ ook wordt gebruikt voor ‘geijkte’ maten en gewichten. In Leviticus 19: 36 viermaal. De vertaling met ‘zuiver’ is duidelijk. (Wie meer wil lezen over gesjoemel met maten en gewichten kan terecht in Amos 8:4-6, Hosea 12:8 en Micha 6:11 en ook in Spreuken 11:1, 16:11, 20:10 en Job 31:6).

In de sfeer van het recht gaat het ook om een rechtsbestel dat zuiver is, om mensen die rechtvaardig zijn, die hongeren en dorsten naar gerechtigheid. (Matteüs 5: 6 en 10)
De rechtsorde moet zich voegen naar het recht. (Psalm 94: 15). Dan ademt alles Shalom (wel-zijn (zie het slot van de teksten in kader).

Het tegendeel is: zich het beleid van de shalom niet eigen maken, de afwezigheid van recht (Jesaja 59: 8 en Psalm 35: 20).
Glorieus is de hartstocht van God Jahweh voor de zuiverheid van het recht.
De eerste tekst in het kader onderstreept dat met een nadrukkelijk U: Hij is de rechtvaardige. Als God was hij goed (tof) en deed hij goed. Hij inspireert tot Shalom, welzijn.

De beschaving

Alle cursief gedrukte woorden in de kaderteksten vormen samen de fundamenteën van een beschaving. De bekende schrijver Heinrich Böll zag dit als ‘een fantastisch geschenk en een enorme verplichting’ Hij zei: ‘We moeten er om bidden, bidden en nog eens bidden.’

Jezus, de rechtvaardige (Lukas 23: 47), schonk ons het Onze Vader. Die vader werd beleefd als AB-SHALOM: Vader van de shalom. Om die shalom, om dat wélzijn bidden wij:

Laat Uw Naam - het recht - geheiligd worden,
Laat Uw Rijk - de rechtsorde van wel-zijn-komen,
Laat Uw Wil - gerechtigheid doen- geschieden.

Doede Wiersma was medewerker Oude Testament aan de Rijksuniversiteit Groningen en is emeritus predikant van de Protestantse Kerk

VOLGENDE KEER in Geraandewei

*Artificial Intelligence:
zegen of vloek voor christenen?*

